

Historische Kring Almelo

Vierde jaargang nummer 1
September 1995
Uitgave Stichting Historische Kring Almelo

colofon

Uitgave:

Stichting Historische Kring Almelo

Secretariaat:

Lichtenberg 26, 7608 NL, Almelo
Telefoon: 0546 - 871594

Redactie:

H.G.Gerritsen
J.F.Holtmann
Dr. E.Jans
G.E.Spies
G.J.H.Vloedveld

Met bijdragen van:

W.H.Kuiper
B.Letteboer
G.B.Spijker
H.Wesseling-Bolk

Type-werkzaamheden:

A.v.d. Schepop

Verschijningsdata:

september-december-maart-juni
Inleveren kopij voor het eerstvolgende nummer
uiterlijk 6 november a.s. bij het secretariaat

Abonnementen:

Per jaar : f.15,-
Postabonnees: f.17,-
Losse nummers : f.5,-

Abonnementen kunnen verkregen worden door
overschrijving op girorekening 6403909 t.n.v.
"Stichting Historische Kring Almelo" met
vermelding van "Abonnement", of door
aanmelding bij het secretariaat.

Vierde jaargang no.1
September 1995

Bij de voorplaat:

De Doopsgezinde kerk

Druk: Multicopy Almelo

Van de redactie

Er hebben mensen aan onze wieg gestaan die voorspelden:
"Dat redden jullie nooit- je zult zien: na een paar uitgaven kom je om wegens gebrek aan kopij.."Ja, ja ze wisten het wel! Maar wij ook! We dartelen lang genoeg in Almelse oudheden rond om te weten dat de historie van onze stad zowel rijk als onbekend is en dat er nog heel wat te onderzoeken en te vertellen is. We beloven: als we over een jaar of veerti uitverteld zouden zijn, beginnen we gewoon weer opnieuw ten behoeve van de volgende generatie.

Bij het ingaan van de vierde jaargang is het niet moeilijk om dit vast te stellen.Want onze "studiekring" begint steeds enthousiaster te worden en steeds dieper te spitten in de gekozen onderwerpen. Onze kontakt-avonden leveren heerlijke staaltjes historische discussies op en als je thuis komt heb je het prikkelende gevoel om allerhande gegevens die genoemd werden eens even verder uit te diepen...Belangrijk is, dat de resultaten nu en dan al in ons blad zichtbaar worden!

Sinds enige tijd verzorgen enkele leden van de studiekekring in het weekeinde enkele pagina's over Almelse monumenten op de beeldbuis via de kabelkrant. met zijn heel beknopte gegevens over allerlei toch al vrij bekende zaken. De bedoeling is in nog bredere kring belangstelling te wekken en gesprekken op gang te brengen.

Tante Pos is altijd zeer secuur, maar bij het verzenden van nummer 4 van onze derde jaargang zijn enkele etiketten losgeraakt, zodat drie enveloppen van (ongetwijfeld) post-abonnee's blanco terugkwamen. Wie dat nummer dus niet ontvangen heeft wordt verzocht ons dat even te melden, zodat we het alsnog kunnen nazenden.

De redactie.

In dit nummer:

De Doopsgezinden van Almelo (1)	Pag.2
Lodewijk Napoleon benoemt tweede predikant	Pag.5
Thomas Ainsworth	Pag.7
Er zijn er meer die Thomas heetten...	Pag.9
Genealogie Kampherbeek	Pag.10
Verkoop bij brandende kaars	Pag.11
Agenda	Pag.14

De doopsgezinden van Almelo (1)

(Periode 1530-1700.)

W.H.Kuiper

In een serie van drie artikelen wordt de geschiedenis van de doopsgezinde gemeente te Almelo beschreven. Dit eerste artikel beslaat de periode vanaf 1530 tot 1700.

Ontstaan doopsgezinden

In 1525 was in Zürich een aantal gelovigen van mening dat Ulrich Zwingli niet ver genoeg ging met zijn hervorming van de kerk. Zij wilden een kerk los van de overheid. Toetreding tot een christelijke gemeente diende een persoonlijke keuze te zijn. Zij wezen de kinderdoop af en gingen over tot de volwassenendoop. Aangezien zij als kind reeds in de katholieke kerk gedoopt waren en zich nu als volwassenen opnieuw lieten dopen, werden zij wederdopers of anabaptisten genoemd. Kenmerkend voor hen was verder het niet willen afleggen van een eed. De meesten van hen wensten ook geen wapens te dragen.

Vanuit Zürich verspreidde de doperse stroming zich zeer snel. In talrijke plaatsen ontstonden ondanks hevige vervolgingen doopsgezinde gemeenten.

In Münster kregen de doopsgezinden in 1534 het stadsbestuur in handen. Ervan overtuigd dat het einde der tijden nabij was, vormden zij in deze Westfaalse stad het Nieuwe Jeruzalem met als koning Jan Bokelszoon van Leiden. Men leefde in gemeenschap van goederen; zelfs werd de veelwijverij ingevoerd. Keizer Karel V schakelde het leger in. Na een langdurig beleg en hevige gevechten werd het gezag van de katholieke bisschop over de stad hersteld. Nog tot ongeveer 1560 waren er in het gebied tussen de IJssel en de Weser gewapende benden van wederdopers, die overvallen pleegden.

De meeste doopsgezinden moesten niets hebben van het Münsterse avontuur. De uit Friesland afkomstige Menno Simons (1496-1561) leidde in de gewesten tussen de Rijndelta en de Oostzee de

doopsgezinden in rustiger banen. Naar hem heten de doopsgezinden ook wel Mennonieten of Men(n)isten.

Oudste gegevens in Twente

Door het ontbreken van archiefstukken is niet meer na te gaan wanneer de doopsgezinde gemeenten in Twente zijn ontstaan. Wel kan worden aangenomen dat hier al doopsgezinden waren kort na 1530. Dat ook vanuit Twente doopsgezinden mee hebben gedaan met de Wederdopers in het nabijgelegen Münster is zeer waarschijnlijk. Zo bevonden zich in 1535 binnen deze stad in elk geval vier doopsgezinden, van wie hun naam zou kunnen wijzen op Oldenzaal als plaats van herkomst: Bernhard Aldenzeel, Jacob Aldenzeel, Hendrik Oldenzeel en Infans van Aldenzeel.

Uit rentmeestersrekeningen van het Kapittel van Sint-Pieter in Utrecht blijkt dat er rond 1535 op het horige erf Amelink onder Lonneker aanhangers waren van de "nygghen" (=nieuwe) secte". Zij weigerden de pacht te betalen. In 1544 blijken zij te zijn gevlucht naar Friesland.

Op 18 november 1542 werd in Amsterdam Coert Oosterhouff met het zwaard terechtgesteld, omdat hij een jaar lang in de heerlijkheid Almelo mee had gedaan aan plunderingen door een bende, die behoorde tot een doperse guerillagroep rond de adellijke bastaard Jan van Batenburg.

Op 13 november 1544 werden bij Delden op het

Galgenveld aan de weg naar Goor de freules Maria en Ursula van Beckum door middel van de brandstapel ter dood gebracht, omdat zij hun doopsgezinde geloof niet wilden afzweren.

Van Enschede staat vast dat daar in 1580 een doopsgezinde gemeente bestond. Aangenomen mag worden dat dit in Almelo evenzeer het geval was. Want in een lied van de doopsgezinde dichter Claes Ganglofs, gedateerd 5 augustus 1601, wordt in een opsomming van doopsgezinde gemeenten ook Almelo vermeld.

Tientallen jaren werden de doopsgezinden van overheidswege tegengewerkt. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) was dit zowel aan Spaanse als aan Staatse zijde het geval. De aan de opstand deelnemende Ridderschap en Steden van Overijssel namen op 17 mei 1583 een resolutie aan, waarin werd uitgesproken dat rooms-katholieke en doopsgezinde kerkdiensten niet zouden worden toegelaten. Wel werd ieder in zijn persoonlijke geloofsovertuiging vrijgelaten.

Het request uit 1612

Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) vaardigde op 3 oktober 1612 de drost van Twente, Unico Ripperda, een plakkaat uit, waarin hij de overheden beval om vergaderingen van doopsgezinden te verstoren en hun voorgangers gevangen te nemen. De drost kwam hiermee tegemoet aan het verzoek van de Oldenzaalse deken Philippus Rovenius, die hem had verzocht om maatregelen tegen "*die congregatien der Tibben offte wederdopers*". Al voor het ingaan van het bestand had deken Rovenius een doopsgezinde samenkomst in Almelo laten verstoren. Enkele leidende menisten werden toen naar Oldenzaal gevoerd.

Op 12 oktober 1612 kwamen in Borne 14 doopsgezinde afgevaardigden bijeen om protest aan te tekenen tegen het plakkaat van de drost. Zij richtten zich met een request tot het stadsbestuur van Deventer, hun "*appellantheren*". In die tijd konden de steden van Twente in beroep gaan bij de magistraat van Deventer. De Twentse doopsgezinden hoopten langs deze weg meer vrijheid te verkrijgen: "*verhopende doer die genade yeuwer (=uwer) edeler hocheyden (=hoogheden) merder vryheyt tbekomen*".

In het request wezen zij de beschuldiging van de hand als zouden zij van elders afkomstig zijn. Zij verklaarden autochtone Twentenaren te zijn: "*want*

boven vier off vyff personen van sodane (=zodanige) conditie hier in dit gantsse lant van andere quartieren niet en zin gekoemen".

De aanhef van het request wekt de indruk dat de doopsgezinden in Twente één gemeente vormden: het request is namens "*de gemeinte die men Mennisten noempt in Twenthe*". Daarentegen roept de ondertekening het beeld op van vier afzonderlijke gemeenten. Want de ondertekening is naar plaats van herkomst: 4 uit Goor, 2 uit Enschede, 4 uit Borne en 4 uit Almelo. Het zou kunnen zijn dat deze dubbelzinnigheid om een formele reden opzettelijk was: alleen steden hadden namelijk het recht zich tot de appellantstad Deventer te wenden; en Borne was een dorp.

De Almeloze ondertekenaars van het request waren: "*Gerrydt ten Kenckhuis wonachtig tot Almelo hendryck van oldensel tot Almelo berent lambers van allmeloe wyllem berens van almelo*"

Het gevolg van het request was dat de drost wat inbond. En op 31 oktober 1631 stonden Ridderschap en Steden van Overijssel in een resolutie de mennisten in het drostanbt Vollenhove "*hare private oefeningen*" toe, mits "*in alle stilligheid en moderatie*". In feite werd dit beleid in het gehele gewest toegepast.

Menniste families

De belangrijkste ondertekenaar en vermoedelijke opsteller van het request was Arend ten Kenckhuijs. Hij was in 1588 in Almelo geboren en behoorde tot een vooraanstaande koopmansfamilie alhier. Andere in die tijd bij name in Almelo genoemde families waren: Ten Cate, oorspronkelijk afkomstig uit Zenderen; Coster, oorspronkelijk afkomstig uit Gronau; Schimmelpenninck, oorspronkelijk afkomstig uit Zwolle; en Warnars, volgens sommigen misschien afkomstig uit Vlaanderen. Het is niet uitgesloten dat toen in 1620 Ferdinand van Beieren, de bisschop van Münster, de doopsgezinden uit zijn gebied ging verbannen, enkele van de toen uit Westfalen naar Twente gevluchte menisten ook naar Almelo zijn gekomen. Overigens waren sommige van deze families een eeuw tevoren uit Overijssel naar Westfalen gevlucht.

Evenals elders in Twente behoorden ook in Almelo de doopsgezinden tot een economisch belangrijke groep. Velen van hen waren linnenreders. Omdat zij

tot de dissenters behoorden konden zij geen overheidsfuncties bekleden of deel uitmaken van het stadsbestuur. In die tijd begeerden veel doopsgezinden dit vanuit hun geloofsovertuiging toch niet, omdat ze dan in een te "wereldse" sfeer terecht zouden komen.

Gemeentelijk leven

De doopsgezinden vormden in Almelo slechts een kleine gemeente. De kerkeraad bestond uit vier mannen, diakenen genoemd. De kerkdiensten werden in een huiskamer gehouden. Hierin ging een van de diakenen voor. Voor doop en avondmaal liet men een oudste of leraar van elders overkomen. Viel een diaken op door de gave des woords, dan groeide hij uit tot een regelmatig voorgaande lekeprediker. In het midden van de 17de eeuw was dat in Almelo de linnenreder Andries Schoemaker. Tijdens de Eerste Münsterse Oorlog (1665-1666) vluchtte hij voor de bisschoppelijke troepen naar Zwolle. Hij overleed aldaar in 1666 en werd er in de Broerenkerk begraven. Ook tijdens de Tweede Münsterse Oorlog (1672-1674) was er sprake van repressie door de bisschoppelijke bezetters.

Een volgende lekeprediker in Almelo was Gerrit Warnaars (1663-1728). Hij vertrok in 1697 naar Haarlem.

De Almeloëse doopsgezinden stonden in die tijd een strenge en sobere levenswijze voor. Toen in 1674 de meer behoudende doopsgezinde gemeenten de Zonsche Sociëteit vormden (deze naam werd ontleend aan het kerkgebouw "bij de Zon" in Amsterdam), sloot Almelo zich daar bij aan.

Het kerkgebouw

Op 23 november 1683 kocht de Doopsgezinde Gemeente van de koopman Casper Goetvrient een pand aan de Grotestraat, thans nummer 57. Kerkgebouwen van dissenters mochten toen uiterlijk niet als zodanig herkenbaar zijn. Daarom werd achter het woonhuis aan de straatzijde een daaraan verbonden schuilkerk gebouwd. De ingang kwam in de links van het pand gelegen steeg. Boven deze uit Bentheimer zandsteen opgetrokken ingang, 113 cm breed en 195 cm hoog, valt nog altijd te lezen de inscriptie "Anno 1684".

In 1687 protesteerde de classis Deventer van de Hervormde Kerk bij jonkheer Adolf (II) Hendrik (1656-1731), die als heer van Almelo de doopsgezinden toestemming had verleend om deze schuilkerk te bouwen. Heer Adolf, tolerant bestuurder en tevens oog hebbende voor het

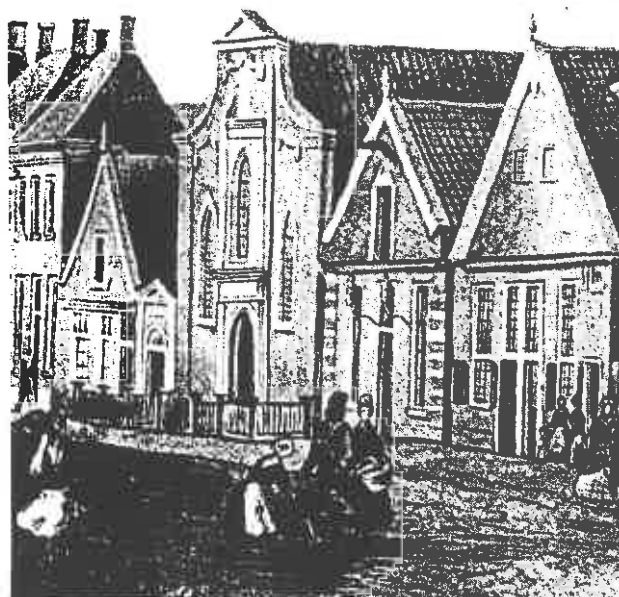
economische belang van zijn meniste onderdanen, reageerde diplomatiek door te antwoorden dat hij de doopsgezinden slechts dan belemmeringen zou opleggen, "als de Drie Steden (=Zwolle, Deventer en Kampen) en andere plaatsen de Mennisten haere publijke vermaningen verboden".

Niet alle Almeloërs waren zo ruimdenkend als hun heer Adolf II. Want nog in 1699 moesten de doopsgezinden "de wagt laten waarnemen", opdat hun avonddienst niet verstoord zou worden. Maar het kan zijn dat het hier ging om een voorbijgaande baldadige periode in de Grotestraat.

(wordt vervolgd)

Illustraties bij dit artikel:

1. foto van schilderij van Menno Simons, dat hangt in de consistoriekamer achter de kerk
2. Fragment van een tekening van P.Lutgers uit 1853.

Lodewijk Napoleon benoemt tweede predikant

A.H.Letteboer

Bij het lezen van "de opkomst van Almelo en omgeving" van Mr. G.J. ter Kuile kwam ik in het hoofdstuk "de nieuwe tijd" de vermelding tegen dat Koning Lodewijk Napoleon in maart 1809 een bezoek bracht aan Almelo, waarbij hij logeerde te Huize Almelo. In vervolg hierop heb ik geprobeerd uit te zoeken wat hij precies in Almelo kwam doen.

Uit gevonden archiefstukken is gebleken dat hij naar Twente, en in het bijzonder naar Almelo is afgereisd om daar te praten over de teruggave van de diverse kerkgebouwen aan de Rooms Katholieke Kerk. In Almelo werd het bezoek echter door de Gereformeerde Kerk (thans de Nederlands Hervormde Kerk) aangegrepen de koning te vragen om invulling van de vacature van een tweede dominee voor de steeds groeiende Almelse Gemeente. Dat men dit verzoek aan de koning richtte is niet zo verwonderlijk daar men al twee jaar bezig was om de open gevallen predikantenplaats op te vullen met een nieuwe dominee, naast de thans in functie zijnde dominee O.H. Swam.

Voor een stad als Almelo was het bezoek van de koning een unieke gebeurtenis. Historisch gezien was het echter niet zo interressant omdat er over het bezoek van de koning weinig bijzonderheden te melden zijn.

Op 3 maart 1809 kreeg de kerkeraad bericht dat op dinsdag 7 maart Napoleon op zijn reis door Overijssel een bezoek zou brengen aan Almelo. Op 4 maart werd door de kerkeraad een vergadering belegd om een commissie van begroeting samen te stellen. De commissie van begroeting bestond uit: predikant O.H. Swam, de ouderlingen Ernst Nijhof en Haremen Jolink alsmede de diaken Albertus Mollink en Bernardus ter Brake. In deze vergadering werd besloten dat, zodra zij de uitnodiging hadden ontvangen om op audientie te komen bij koning Lodewijk Napoleon, predikant Swam een toespraak tot de koning zou houden.

In zijn toespraak ging ds. Swam in op het feit dat: *"zij zich verheugen op het feit dat zij de eer en het geluk hebben om zich voor Majesteits aangezicht te mogen stellen"*. Zijn verdere toespraak stond bol van allerlei loftuitingen aan het adres van de koning. Zelf vergeleek hij Lodewijk Napoleon met een edelmoedige vorst. Na nog een aantal vergelijkingen te hebben gemaakt kwam hij bij dat deel van de toespraak dat voor de Gereformeerde Gemeente de eigenlijke reden was om een gesprek te hebben met de koning. In dit deel van de toespraak ging hij in op

het feit dat de gemeente ruim twee jaar herderloos is geweest en dat zij verlangt naar een tweede kerkleraar, daar de gemeente steeds groeiende is en zij op dat moment bijkans 4000 zielen telt. Dit verzoek zal de kerkeraad aan de minister van eredienst alsnog overbrengen. Aan het einde van de toespraak wenste ds. Swam koning Lodewijk Napoleon alvast het allerbeste toe in het hiernamaals.

Lodewijk Napoleon antwoordde hierop zeer dankbaar te zijn en heeft zich geruime tijd met de aanwezigen onderhouden.

Naar aanleiding van het verzoek van de kerkeraad heeft zich een aardige correspondentie voorgedaan over de benoeming van de tweede predikant. Hoe dit heeft plaatsgevonden en wie de tweede predikant werd zal in het vervolg van dit stuk worden uiteengezet. Met betrekking tot de invulling van de tweede dominee, kreeg men van de minister van eredienst het advies, het verzoek om een tweede predikant officieel bij het ministerie van eredienst in te dienen. Daarbij kon men alvast een eventuele voordracht van predikanten meezenden. De kerkeraad zou als antwoord hierop bekijken of men al kandidaten wist. In de kerkeraadvergadering van 18 mei 1809 werd door de kerkeraad voorgesteld een aantal predikanten te schrijven of zij voor Almelo konden worden beroepen. De namen die op deze lijst voorkwamen waren die van ds. Hoeven en ds. Kuiper. Ook werd de naam van ds. Lulofs genoemd, echter deze persoon behoefde niet te worden aangeschreven daar er met hem al een afspraak was gemaakt.

Bij vergadering van de kerkeraad van 25 mei 1809 werd mededeling gedaan dat ds. Hoeven en ds. Kuiper niet ingingen op het beroep van predikant in de gemeente Almelo. Als argument werd aangegeven dat zij in hun eigen gemeente nog te kort aan het werk waren. Van ds. Lulofs werd nog geen bericht ontvangen. In dezelfde vergadering werd toen voorgesteld om de koning van Holland te berichten dat zij hem drie personen zullen voorstellen om het ambt van tweede predikant in de

gemeente Almelo te vervullen. Deze personen waren: ds. Lulofs, predikant te Havelte, ds. Lorgion, predikant aan de Lemmer en ds. Visch, predikant te Wilsum, gelegen in het graafschap Bentheim. Op 29 mei 1809 werden deze personen schriftelijk aan de koning voorgesteld. Door de minister van eredienst werd op de negende juli gereageerd met de mededeling dat door de koning van Nederland als predikant in de gemeente Almelo, ds. Lulofs uit Havelte werd aangesteld. Ingevolge hierop werd door de kerkeraad een vergadering bijeen geroepen om ds. Lulofs kerkelijk te beroepen voor de vacante predikantenplaats in de gemeente Almelo. Als consulenten werden verzocht op te treden ds. van Laar uit Vriezenveen en ds. Lindeman uit Wierden. Bij dit verzoek werd tegelijk melding gemaakt van het te verdienen salaris. Dit traktement bestond uit een gewoon salaris van fl.550,- en uit een bijdrage van fl.450,-. Met dit gegeven hoopte de kerkeraad dat ds. Lulofs de roeping zou aannemen en opvolgen en zoals zij dat letterlijk schreven *"om het rijk van waarheid, van geloof en tot verheerlijking van God en zijnen grooten Zoon, onzen Zaligmaker, en tot wezenlijk nut en heil van veeler ziel om hen te helpen, uitnodigen en bevestigen"*.

Op 25 juli 1809 werd door ds. Lulofs aan de Minister van Binnenlandse zaken en Erediensten geschreven dat hij het beroep van de gemeente te Almelo aanvaardde. Op 26 juli werd ds. Lulofs door Lodewijk Napoleon benoemd tot predikant te Almelo. Deze benoeming vond plaats op paleis het Loo.

Om tot kostendekking over te gaan werd door de kerkeraad een verzoek om financiële steun gericht aan de Landdrost in het Departement Overijssel. De kerkeraad herinnerde de landdrost eraan dat men langdurig zonder een tweede dominee had gefunctioneerd en dat deze vacature thans door de koning was opgevuld met de benoeming van ds. Lulofs uit Havelte. Zij schreven de Landdrost dat de remonstranten en hun gemeente zich zeer verlegen vinden, hoe en op welke wijze zij aan gelden kunnen komen om de kosten te kunnen betalen die nodig waren tot goedmaking van alle beroepingskosten. Dit omhelsde een bedrag van fl.500,-. Verder vroegen zij aan de landdrost om financiële hulp voor de restauratie van de beide Wheeme's. Deze kosten bedroegen fl.100,-. Als argument voor deze aanvraag werd gegeven dat de kerkelijke gemeente thans niet meer kan opbrengen om deze kosten zelf te betalen. Ook voor de leden van de gemeente was het niet doenlijk om deze bedragen op te brengen. In het verleden was dit wel het geval en kon er ook een beroep gedaan worden op het Landgericht. Op 24 augustus 1809 ontving de kerkeraad het bericht van

de Landdrost van Overijssel, de heer D. Bentink te Diepenheim, dat hij zich over het verzoek had gebogen en dat besloten was om tot een betaling over te gaan van fl.1200,-. Dit bedrag diende aangewend te worden voor reparatie van de beide pastoriehuizen en de beroepingskosten van ds. Lulofs.

Op 5 november 1809 huldigde ds. O.H. Swam zijn nieuwe kollega in een speciale dienst. In deze dienst predikte hij over Kor.3:9: "want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk; Gods gebouw zijt gij". Na de bevestiging begon de nieuwe dominee zijn taak in de gemeente Almelo met een verklaring van de laatste woorden van Matth:17:5: "hoort hem". Vanaf dit moment heeft ds. Lulofs zijn intrede gedaan in het kerkelijk leven in Almelo, waar hij werkte tot 8 april 1822.

Hier nog enkele persoonsgegevens van ds. Lulofs: Johan Lulofs, geboren te Zutphen op 9 maart 1773 werd als kandidaat beroepen te Almen. Na deze periode werkte hij te Warnsveld en Hoogeveen. Na enige jaren gewerkt te hebben in Havelte werd hij te Almelo beroepen. Als gezegd werkte hij hier van 5 november 1809 tot 8 april 1822. Van hieruit ging hij naar Meppel. Hij heeft zijn ambt uitgeoefend tot 1 januari 1850. Hij is overleden te Raalte op 17/18 maart 1855. Johan Lulofs was gehuwd met E.M.C. de Grient.

Bronnen:
Archief Ned. Herv. Kerk Almelo
Rijksarchief Den Haag

LODEWIJK NAPOLEON, door de
 Gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks,
 KONING VAN HOLLAND, Connetable van
 Frankrijk.

Wij hebben bevestigd en bevestigen
Art: 1.

De Heer Lulofs, Predikant te Havelte
in het Departement Overijssel, wordt
benoemd tot Predikant bij de Hervormde
Gemeente te Almelo.

Thomas Ainsworth (1795-1841)

G.B.Spijker

Omdat het dit jaar tweehonderd jaar geleden is dat Thomas Ainsworth werd geboren willen we het leven van deze ,voor Oost-Nederland zo belangrijke man nader belichten.

Thomas Ainsworth werd op 22 december 1795 te Bolton Le Moors geboren als zoon van Thomas Ainsworth en Betty Wraitty. Hij overleed op 13 februari 1841 in zijn woning, huize de Eversberg bij Nijverdal.

De uit Engeland afkomstige Thomas Ainsworth was een uiterst bekwaam textieltechnicus. Na het faillissement van de katoenfabriek van zijn vader stak hij met zijn broer Edward over naar het vasteland van Europa. In 1827 was hij in dienst van John Cockerills machinefabrieken en hoogovens te Seraing, toentertijd met 2200 arbeiders het grootste industriële bedrijf ter wereld. Hij verliet België wegens het uitbreken van de opstand en kwam in Holland terecht. Ainsworth was teleurgesteld hier zo weinig industrie aan te treffen. Hij verbleef geruime tijd aan de Zaan en te Rotterdam. In dienst van de firma Van Gelder Schouten & Co. te Wormerveer hield hij zich bezig met de fabricage van gekleurd papier. Ook leerde hij in deze tijd zijn latere handelsvriend, de koopman in chemicaliën en verfhout Cornelis Kuyper kennen. Kuyper was ook erfmarkerichter van de marke Noetsele, gelegen binnen de gemeente Hellendoorn.

In 1832 besloot Ainsworth zijn geluk in Elberfeld, gelegen in Westfalen, te gaan zoeken. In de jaren 1831/32 had hij reeds verschillende opdrachten uitgevoerd, onder andere voor Driessen uit Aalten, Hofkes uit Almelo en De Maere uit Hengelo. In deze periode kwam hij in contact met de Twentse fabrikanten en met Willem de Clercq, de secretaris van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, welke laatste hij toevalligerwijze ontmoette in een logement in Hengelo. *'Geef mij een snelspoel en een Twentse jongen en ik zal u in korte tijd calicots leveren zoveel u wilt'*, zijn de historische woorden die Ainsworth bij deze gelegenheid volgens de overlevering heeft gesproken. Het resultaat van dit gesprek was dat er met goedkeuring van de directie van de N.H.M. een weefschool te Goor werd opgericht met het doel de arbeiders in Twente het gebruik van het nieuwe weefgetouw met de snelspoel te leren.

Ainsworth was een groot voorstander van het in stand houden van de handweverij en wilde niet overgaan op stoomkracht. In juni 1833 werd de weefschool geopend. De leiding was in handen van Ainsworth. Hij kreeg een benoeming voor drie jaar met een salaris van minstens fl. 2400 per jaar. Voor een studiereis naar Engeland werd hem fl.4800 vergoed. Namens de N.H.M. huurde Gerrit Schimmelpenninck in Goor voor fl. 200 per jaar een vrij grote schuur van de logementhouder August van Delden. Na enige verbouwingen was de schuur geschikt voor 85 getouwen. Onder leiding van Ainsworth onderwezen vier geschoolde Engelse wevers de aangenomen volwassen mannen de nieuwe manier van weven op de ter plaatse naar Engels model vervaardigde calicotgetouwen, die van de snelspoel met zweepje waren voorzien. Een systeem dat ten opzichte van de Belgische snelspoel een verdere vooruitgang betekende. Het weven geschiedde nu 2½ à 3 maal zo snel, terwijl de wever door een gemakkelijker houding zich minder vermoeide. Ook werden er in deze jaren weefscholen geopend in Diepenheim, Enter en Holten. De in dienst genomen volwassen mannen waren binnen acht weken zover gevorderd, dat zij als leermeesters konden optreden en elk van hen een kind onder zijn toezicht kreeg. Daar de school tevens een fabriek was, maakte de N.H.M. winst op de daar vervaardigde goederen. In het voorjaar van 1834 kreeg Ainsworth de opdracht van de N.H.M. om fabrikanten desgevraagd alle mogelijke informatie te verstekken. Vele industriëlen maakten van de gelegenheid gebruik en zonden een wever om de nieuwe behandeling te leren. In 1834 waren er in de vier weefscholen in totaal 450 weefgetouwen. Naarmate het weven met de snelspoel meer algemeen bekend raakte, werd het nut van de weefscholen kleiner. Na 1835 verminderde dan ook langzamerhand het aantal leerlingen. Het doel van de weefscholen was geweest om de nieuwe werkwijze snel in te voeren. Toen dit doel bereikt was, werden zij overbodig. De N.H.M. deed in 1836 haar vier weefscholen over aan Gulian Cornelis Arntzenius. Hij kreeg de orders die vroeger aan de weefscholen werden gegeven.

De taak van Ainsworth voor de N.H.M. was niet afgelopen. Hij begon proeven te nemen met nog fijnere soorten katoen zoals drukkatoen en cambric. Ainsworth stelde de directie van de N.H.M. voor een kleine modelweverij te stichten. Het plan voor een modelweverij en vlasspinnerij kon gecombineerd worden met een nog niet uitgevoerd idee van de N.H.M. om in Twente een agentschap te stichten voor het in ontvangst nemen en kleuren van de goederen.

De contacten die Ainsworth had met zijn handelsvriend Cornelis Kuyper wierpen nu vruchten af. Als geen ander kende Kuyper de omgeving van de marke Noetsese. De erfmarkerichter zal Ainsworth deze omgeving ter overweging hebben meegegeven. De directie van de N.H.M. ging akkoord met het voorstel van Ainsworth. Zijn keuze viel op de omgeving van het kruispunt van de straatweg van Zwolle naar Almelo met de rivier de Regge. Voor een agentschap was geen betere plaats te bedenken. De directie van de N.H.M. huurde voor een periode de oude havezate de Eversberg, gelegen in de marke Notter en Zuna, binnen de gemeente Wierden. De directie gaf opdracht tot grondaankoop in de marke Noetsese en de omgeving ten westen van de rivier de Regge. Aan de zo verworven gronden werd door de directie van de N.H.M. de naam Nijverdal gegeven. Ten noorden van de straatweg werd het keurmagazijn gebouwd, ten zuiden ervan bouwde Ainsworth, die niet over voldoende eigen middelen beschikte, met kapitaal van de N.H.M. zijn modelweverij en vlasspinnerij. Ainsworth werd directeur van het agentschap. Voor zijn eigen modelweverij werd op 14 mei 1836 namens de N.H.M. door notaris G. Kluvers de eerste steen gelegd.

Ainsworth kreeg na enige tijd zeer bekwame medewerkers naast zich, met name Robert Campbell als agent. Na het overlijden van Ainsworth werd geen nieuwe directeur meer benoemd. Campbell bleef agent. Als boekhouder was Hendrik Wormser aan het agentschap verbonden, hij zou Campbell na diens overlijden opvolgen als agent.

Ainsworth is volgens zijn overlijdensakte op zaterdagavond 13 februari 1841 omstreeks 10 uur in zijn woning overleden. Rondom zijn dood hangt een waas van geheimzinnigheid. Hij werd op verzoek van zijn broer Edward te Goor begraven. Hij wordt beschouwd als de grondlegger van de Twentse katoenindustrie. Zijn grafombe kan men te Goor nog steeds bewonderen.

Thomas Ainsworth was gehuwd met Jane Bower. Uit dit huwelijk zijn vijf kinderen geboren.

Belangrijkste bronnen

Algemene Rijksarchief, archief van de Nederlandse Handel-Maatschappij

G.B. Spijker, *Bijdrage tot de ontstaansgeschiedenis van Nijverdal*, Almelo 1991

Thomas Ainsworth afgebeeld in relief.

Er zijn er meer die Thomas heetten...

G.Vloedbeld

Thomas Ainsworth is niet de enige Engelsman die naar Twente kwam om een aandeel te leveren in de opbouw van de textielindustrie. En De Maere niet de enige Vlaming. Vooral veel technici en instructeurs zijn hier min of meer tijdelijk geweest, om telkens weer nieuwe machines te leveren en te monteren, te zorgen dat ze bleven lopen en de Tukkers vertrouwd te maken met het gebruik ervan. Vooral ook (denk ik, m'n Pappenheimers kennende) om ze ervan te overtuigen dat de nieuwe methode en techniek goed was.

Zo is er een "vrijgeleide" van 15 augustus 1860, op naam van Thomas Thompson en zijn vrouw Sarah, die komende van Engeland via Rotterdam naar Almelo reist, waar hij textielmachines moet plaatsen. In de Twentsche Courant van 25 augustus van datzelfde jaar staat het volgende bericht:

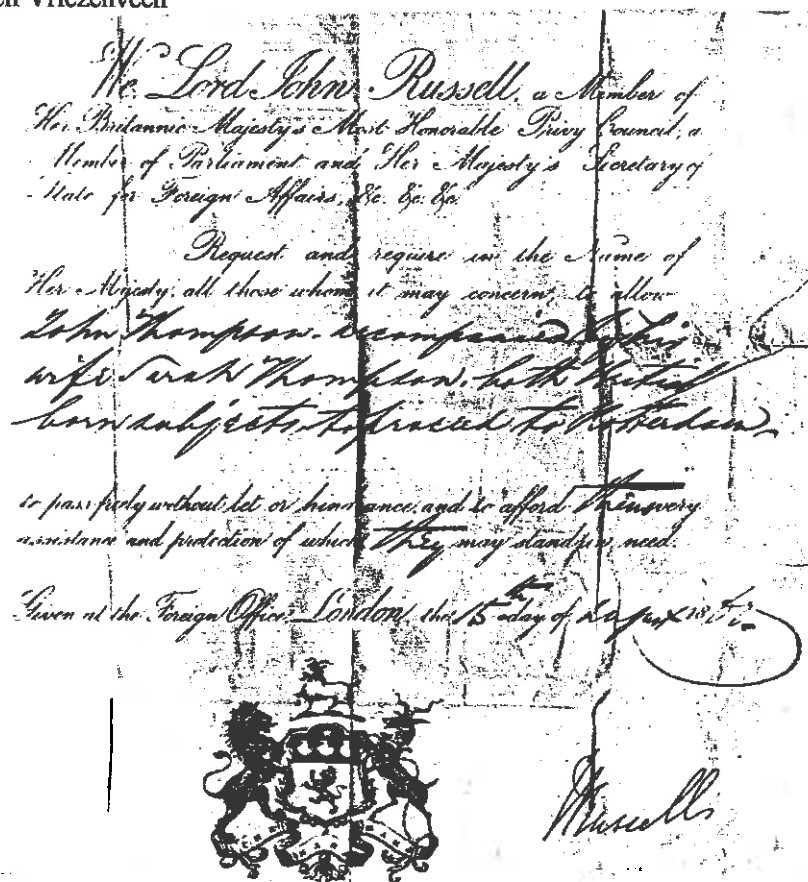
"In de vorige week werd te Kampen met het stoomschip Twenthe aangebragt, een stoomketel voor de Enschedese Katoen-spinnerij (1) te Almelo, wegende pl.m. 14.000 ned. ponden en dezelfde week met het stoomschip Graaf van Rechteren een dito ketel van 12.000 N.P. voor de firma Weitzel Jansen en Comp. te Vriezenveen en buitendien een aanzienlijke hoeveelheid machinerien en ruwe gesponnen boomwol voor het nijvere Twente."

Bijna zeker mogen we aannemen dat Thomas Thompson eigenlijk de begeleider van deze zending machines voor Almelo en Vriezenveen

was. Dat zijn vrouw Sarah hem vergezelde wijst er op, dat hij hier enige tijd zou moeten verblijven.

Al eerder komen Engelsen en Vlamingen hier voor in verband met de textielontwikkeling. En natuurlijk ontstonden contacten tussen die families. Zo vermeldt het trouwregister van de gemeente Stad Almelo dat op 27 april 1843 in het huwelijk zijn verbonden: Thomas Callagher, machinist, geboren in 1812 te Manchester, zoon van Owen Callegher en Ellenor Jonson en Camille Josephina Francisca Colpaert, geboren 1825 te Roubaix, dochter van Jan Joseph Colpaert, spinnersbaas en Jeanne Provoost....

(1) De Enschedese Katoenspinnerij nam na het faillissement van Hofkes twee spinnerijen te Almelo over.

Genealogie Kampherbeek

H.Wesseling-Bolk

De in Almelo bekende Kampherbeken zijn allen afkomstig uit Hardenberg en familie van elkaar. Aangezien mijn moeder een Kampherbeek is, heb ik me in de genealogie van deze omvangrijke familie verdiept.

Er waren hier in Almelo twee takken Kampherbeek. De eerste tak: Albertus Kampherbeek, geboren in 1915 te Radewijk (Ambt-Hardenberg) was een zoon van Jan Kampherbeek en Hendrikje Buiting. Hij had een groothandel in meel en zaden voor dierenvoeding.

De tweede tak betreft de bekende wagenmaker Jannes Kampherbeek. Jannes, geboren te Almelo, woonde aan de Bavinkstraat. Hij was een zoon van Fredrik Jan, geboren in 1891 te Almelo. Fredrik Jan huwde in 1918 Louisa Alberta Bentink. Zijn vader was weer een Jannes, geboren in 1862 te Stad Hardenberg. Hij huwde in 1885 te Den Ham, Truida Moddejonge. Dit echtpaar kwam in 1885 naar Almelo en begon het wagenmakersbedrijf.

Jannes was een zoon van Jan(nes) Kampherbeek en Hermina van de Kolk, geboren te Dalfsen. Jan en Hermina huwden in 1859 te Hardenberg. Jan was landbouwer. Zijn vader, eveneens een Jannes, in 1794 te Hardenberg geboren, was klompenmaker en metselaar. Hij huwde in 1822 met Christina Deters, afkomstig uit Bentheim. Nog een stapje verder terug komen we bij Jan Kampherbeek, gehuwd in 1786 te Hardenberg met Jennechien Kottering. Deze Jan overleed reeds op jonge leeftijd. Hij was 45 jr. Gelukkig kon Jennechien zelf de kost verdienen. Ze was vroedvrouw, en ook in die tijd was er in die professie voldoende werk. Jan was een zoon van Jan Egberts Kampherbeek, geboren in 1727 te Baalder. Jan Egberts huwde Geesje Arents en na diens overlijden huwde hij in 1757 met Geertje Jans Warms. Jan Egberts was een zoon van Egbert Jansen Kampherbeek, geboren te Baalder. Ook Egbert Jansen huwde twee keer. De eerste keer met Annegje Alberts Willink, de tweede keer met Roelofje Gerrits. Deze Egbert Jansen tenslotte, was een zoon van Jan Kampherbeek die in 1704 huwde met Fennechien Engberts onder Reese.

In schema ziet de stamreeks er als volgt uit:

Jannes ⇒ *Fredrik Jan* x *L.A.Bentink* ⇒ *Jannes* x *Truida Moddejonge* ⇒ *Jan(nes)* x *H. v.d. Kolk* ⇒ *Jannes* x *C.Deters* ⇒ *Jan* x *J.Kottering* ⇒ *Jan*

Egberts x *1.G.Arents*, *2. G.J.Warms* ⇒ *Egbert Jansen* x *1. A.A.Willink*, *2. R.Gerrits* ⇒ *Jan* x *F.Engberts*.

De Kampherbeeken hadden verschillende beroepen. We komen landbouwers, klompenmakers, metselaars, winkeliers, kappers, kleermakers en ook wagenmakers tegen. Er wonen nog Kampherbeken hier in onze omgeving, vooral in de buurt van Hardenberg. Verder weg vinden we ze in Lubeck, Uelsen, Zwartsluis en Zwolle. In Zwolle stond ooit de havezathe Kampherbeek. Of de bewoners van dit huis verwant zijn met de tak "Hardenberg" is (nog) niet bewezen. De tak Zwolle is uitgestorven en de havezathe is vanwege stadsuitbreiding afgebroken.

De oudst gevonden Kampherbeek te Hardenberg heette Hendrik en was richter. De boerderij van de Kampherbeeks lag te Baalder, dicht bij Ane in het toenmalige schoutambt Hardenberg. Ook van deze boerderij is niets overgebleven. Op de plek waar eens dit erf lag staan nu huizen.

Mocht U als lezer van dit artikeltje mij kunnen helpen aan nadere gegevens betreffende de Kampherbeeken, dan zou ik het zeer op prijs stellen dat u contact met me opneemt. Mijn adres is bij de redactie bekend.

Uit het archief van Huize Almelo...(3)

In deze rubriek willen we transcribties/bewerkingen van stukken uit het huisarchief van Huize Almelo weergeven. Als U reeds één of meerdere stukken uitgewerkt hebt voor eigen onderzoek, stuur het ons dan toe.

Verkoop bij brandende kaars

G.E.Spies

In deel 2 van het "Inventaris van het huisarchief Almelo" vinden we onder nummer 2280 stukken betreffende de aankoop door de heer van Almelo van de erven Hoesler in de buurschap Bornerbroek en Bartelinck in de buurschap Hertmen uit 1720. Eén van die stukken verhaalt van een verkoop (1722) van onder andere het Husseler (Hoesler) bij keersenuitgank.

Over verkoop bij "keersenuitgank" of "verkoop bij brandende kaars" zegt J.J.van Deirse in "Uit het land van katoen en heide": "Dat verkopen met gebruik maken van een brandende kaars, bij den uytgane van den keerse, bij den lichte of bij den wassche, was in vroeger jaren steeds de gewoonte bij verkoop van onroerend goed, toebehorende aan kerken, gasthuizen enz.aan onder voogdij staande en minderjarige personen, benevens bij gerechtelijke verkoop. Daarbij was de verkoop bij brandende of barnende kaarse uitgang wettelijk voorgeschreven. Er brandde bij zo'n verkoop een kort eindje waskaars, van een bepaalde lengte en dikte en zolang de kaars aan was mocht iedereen nog opbieden. Was de kaars, na driemaal ontstoken te zijn geweest, voor de derde maal uitgeblust, dan werd de koop als gesloten beschouwd". Bekend is dat in de Napoleontische tijd (rond 1811) boeren grond konden kopen van de Domeinen. Die stukken grond werden in Almelo bij brandende kaars verkocht. Dat gebeurde echter soms ook pas bij de vijfde brandende kaars. In dit stuk is er, lezende de verkoopresultaten van het Husseler, één kaars gebruikt.

In het stuk is ook sprake van "kerkenspraken". Dat betekende dat de verkoop na afloop van kerkdiensten aangekondigd werd. Een prima middel tot communicatie in die tijd.

De letterlijke tekst

Conditien en Voorwaarden

waarop Henrik Nilant als geautoriseerde van d'Ed.Mog: Heeren van Gedeputeerden van Staten van Overijssel, na voorgaande gedane kerkenspraken, ingevolge resolutie van den 1 decemb 1721 en tot betalingen eerst van de gerealiseerde crediteuren, en daar na van de

restante middelen aan het comptoir van de Heer Weerts Ontvanger van Twente, voornemens is publiekelyk op te hangen, en op luiden den 22 januar: door de meest biedende te doen inzetten, en over veertien dagen bij keersenuitgank te verkopen de navolgende Erven en Landerijen

1) Het erve Leeffert, gelegen in de markte Senderen, des gerigtes Borne, leenroerig an 't Capittel van St.Pieter tot Utrecht, zijnde bezwaart met een jaarlijxen uitgank van twee mudde rogge an de vicarie van Welevelt, en zijnde hetselve in den jare 1718 den 21 jul. gehypothequeert aan D.Eerw.Stockman, Joan Cost, M.A.Muntz, A.Cost, wed.Nilant, en A.Perizonius wegens zijn schoonmoeder de wed.Eijbergen voor 5000 gld. capitaal, welke penningen aan de erfgenamen van wijlen den Hr. Ontv. Jordens in minderinge van de restante middelen voor rekeninge van wijlen de richter Herman Cost zijn betaalt en voor de onbetaalde interessens ad vier van 't hondert.

(in de kantlijn: Doet jaarlijx an pacht -f.145,-)

2) Het Heine Huis, mede aldaar gelegen, zijnde vrij en allodiaal(*1), zullende de visserie blijven bij het Leeffert met twee voeten gront om over te gaan vissen. (in de kantlijn: Doet jaarlijx an pacht -f.40,-)

3) Het erve Husseler gelegen in 't Bornerbroek des gerigtes Borne, vrij en allodiaal, zijnde het zelve in den jare 1717 den 18 septemb gehypothequeert aan zijn H: Gr: Excellentie de Heere Graaf van Rechteren, vrij Heere van Almelo en Vriesenveen voor 3000 gld. capitaal, welke penningen aan de erfgenamen van wijlen de Hr.Ontv.Jordens in minderingen van de restante middelen voor rekeningen van wijlen de richter Herman Cost zijn betaalt, en voor de onbetaalde interessens ad vier van 't hondert.

(in de kantlijn: Doet jaarlijx an pacht -f.120,-)

- 4) Een groot stuk lands in den Nieuwen Bornensen Es, groot ongeveer zes schepel. (*2)
- 5) Den Sumpel
- 6) De Kupersmate
- 7) De Kuperskamp
- 8) Een vierde part van het Moimegoer
- 9) De Vossenbelt

Deze laatste vijf stukken alle vrij en allodiaal, in 't gerigte van Oldenzaal gelegen, alle met de daartoe gehorende hoge en lage landerijen zo en als dezelve wijlen de Rigter Herman Cost in zijn laatste leeftijd heeft bezeten, ende zo als ieder parceel tegenwoordig in zijn bepalinge wort bevonden, met haar regt en gerechtigheden, raat en onraat van dien.

1. De verkoop zal geschieden bij guldens van een en twintig stuivers 't stuk, bij inzate, verhoginge en keersen uitgank.

2. Wie de hoogste inzate van de erven Leeffert en Husseler bij het schrijven onder de teljoren bekomt, zal daar van profiteren ingevolge Nieuw regl. art. 6 (NB N.Regl. geeft hiervan 6 gld.), maar van het Heine huis zal de hoogste inzate profiteren drie gld., en van het stuk in den Nieuwen Bornensen Es twee gld., en van den Sumpel twee gld., en van Kupersmate en Kuperskamp elk een halve rijxdaalder, van het Moimegoer één gld., en van den Vossenbelt een halve rijxdaalder.

3. Ieder Hoge zal wezen tien gld., niet minder, maar wel meerder na advenant, en zullen de Hoge gelderen van het Leeffert en Husseler gereguleert worden ingevolge Nieuw regl. art.cod. (NB het N.Regl. geeft an de verhogers samen 25 gld.) maar van het Heine huis zullen de verhoogers genieten zes gld. trekgeld.

4. Den antast(in gebruikname) van voorschr: Erven en Landerijen zal zijn datelijk, en zal het jaar pacht verschenen op naast komende Martini(11 november) dezses lopenden jaars, vervallen tot profijt van koperen.

5. De kooppenningen van het Leeffert en het Husseler zullen voor deene helfte op naastkomende vastenavont(*3), en voor dandere helfte op St.Jan (24 juni) dezses lopenden jaars, veertien dagen of drie weken onverhalt betaalt worden eerst aan de gerealiseerde crediteuren voornoemt en den overschot van voorschr. twee Erven, en de kooppenningen van de andere landerijen zullen op de voornde terminen betaalt worden aan de hr. Ontv. A. Weerts in minderingen van de restante schuld van wijlen de Rigter Cost voornoemt dog zullen de opstuivers eerst en vooraf betaalt worden an Henr. Nilant gga alles zonder eenigerhand

kortinge, kost kommer en arrest vrij onder submissie van parate executie en expresse renuntiatie van alle landzedelijke ingangen van regte.

6. Den 50en penning(*4) en alle andere kosten dezer verkoop en transporten zullen koperen alleen gedragen worden.

7. Wie koper word, zal gehouden wezen twee suffisante (solvabele) borgen te stellen, dewelke een voor alle en alle voor een als principale koperen zullen zijn verbonden; en bij ontstentnisse van dien zal dadelik tot een tweede verkoppingen tot schade en niet tot bate van den eersten koper gestreden worden.

8. Indien tussen de verhogers bij keersen uitgank eenig verschil mogte komen te ontstaan, zal de keerse weder op nieuws aangestoken worden.

9. Indien de respective meijeren en huurders nog eenige jaren huure mogten hebben, zullen de koperen dezelve ingevolge hare respective huurcedulen moeten uithouden.

10. Wie binnen de veertien dagen op de voorschr. goederen begeert te hogen, dezelve kan zulks bekend maken aan Henr. Nilant voornoemt.

En dan de daadwerkelijke verkoop

Van het Leeffert heeft de hoogste inzate Lambert Bussemaker voor Henrik Jurissen Bussemaker met f.4312, = dezelve verhoogt met f.10, =

Van het Heine huis heeft de hoogste inzate Egbert Costers met f.801, = dezelve verhoogt met f.10, =

Van het Husseler heeft de hoogste inzate Willem Stuurman met f.3500, = dezelve verhoogt met f.10, = Berent Workeler verhoogt met f.10, =

Na verloop van 14 dagen heeft; de keerse aangestoken zijnde

Gerrit Costers verhoogt met f.40, =

Berent Workeler met f.10, =

Thomas Costers met f.20, =

Berent Workeler met f.10, =

Jan Schimmelpenninck met f.20, =

Berent Workeler met f.10, =

f.3630, =

en is dezelve bij 't uitgaan van de keerse koper gebleven met drie duizend zes hondert en dertigguldens verzoekende binnen 14 dagen tijd om den koper te declareren.

Van het stuk in den nieuwen Bornensen es heeft de hoogste inzate D. Gerrit Meilink gga met f.380, =

Van den Sumpel Henrik Swiersen met f.200,=
 Lambert Bussemaker verhoogt met f.10,=
 Jan Dietmers Nijhof verhoogt met f.20,=

Van de Kupersmate Gerrit Meilink f.102,=
 Lambert Bussemaker verhoogt met f.10,=

Van de Kuperskamp Adam Bussemaker f.111,=2-
 Van het Moimegoer Steffen Drekkers f.65,=10-

Van den Vossenbelt Gerrit Muller f.60,=1-

We zien dat voor het Husseler aardig wat gegadigden waren op komen dagen. De verhoging bij brandende kaars was 110 gulden.

Uit de regestenlijst van het huisarchief Almelo blijkt dat er tussen 1437 en 1565 onenigheid bestond tussen de van Rechterens en de van Bevervoordes

over de eigendomsrechten van het Husseler. (nrs. 288-482-496-568-569-574-575-679-1233-1242)
 In het verpondingsregister van 1601/1602 staat dat Peter van Voerst eigenaar is van het erve. Veel later is het gesplitst in een erve Hoesler en Olde of Kleine Hoesler.(*5)

Voetnoten:

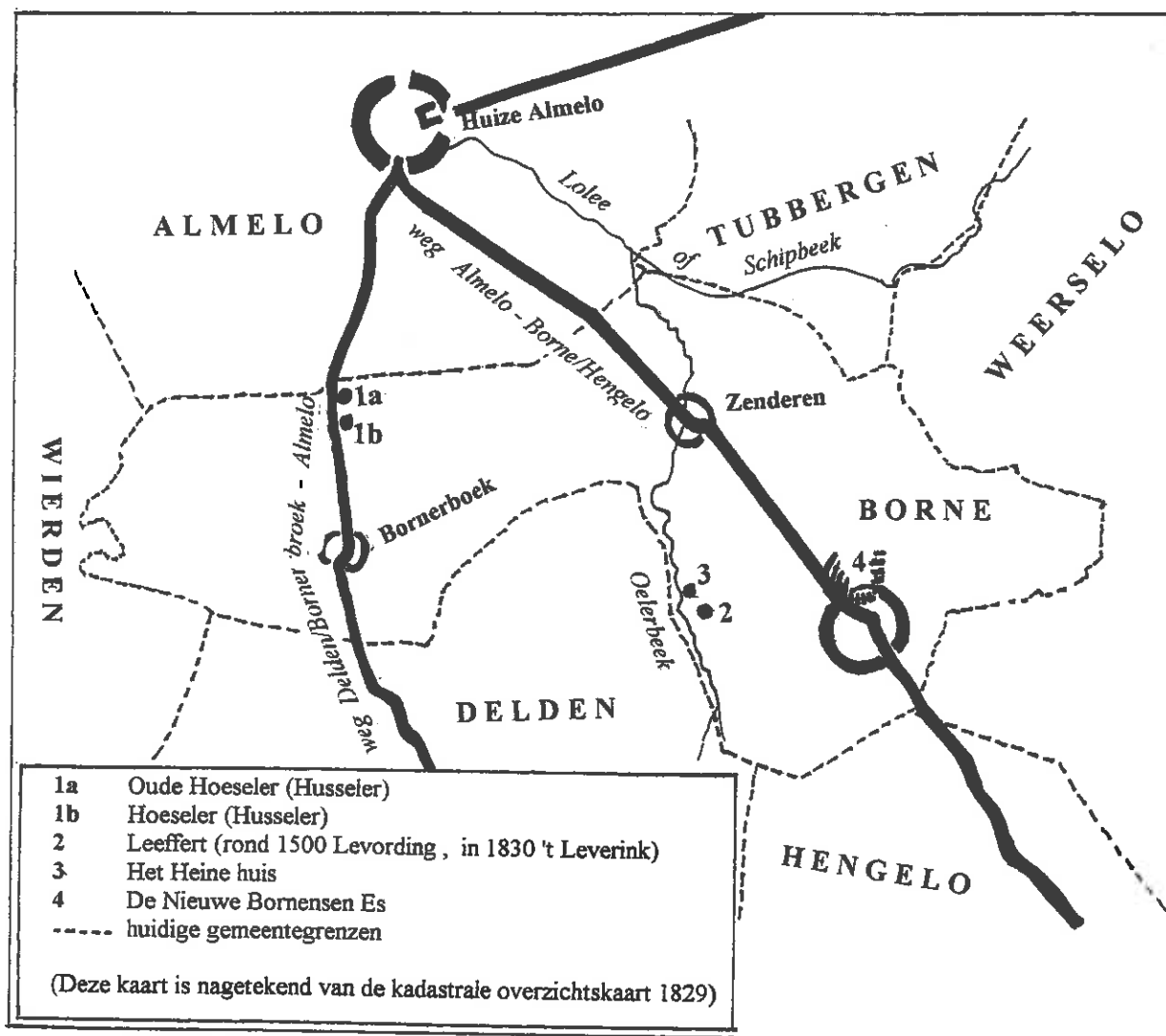
*1 Vrije en allodiaal: vrij en eigengeërfd (dus niet in bezit van een ander)

*2 Zes schepel: 1 schepel = 1/4 mud = ca.0,133 ha

*3 Vastenavond: de avond voor de vasten ofwel voor aswoensdag

*4 50en penning: de 50e penning was een belasting die men betalen moest over de verkoop en vererving van onroerend goed. Deze bedroeg 2 % van de waarde.

*5 Zie "Bronnenboek Bornebroek", G.E.Spies

De werkgroep genealogie

(Museum Heemkunde Almelo)

Sinds een aantal jaren is de werkgroep actief binnen het Museum voor Heemkunde, gevestigd aan de Korte Prinsenstraat. Daar is ook ons documentatiecentrum betreffende genealogie en de historie van Almelo en omgeving.

Hieronder geef ik een opsomming van wat er zoal te vinden is in ons documentatiecentrum .

1.Kwartierstaten van vrijwel alle oude Almelse geslachten .Voorbeeld:Boom,Hemmink.

2.Ook zijn er kortere kwartierstaten van de Almelse geslachten die tussen ca. 1800 tot 1900 hier in Almelo kwamen wonen. Voorbeelden: Buissant des Amorie , van den Ham , de Voer.

3.Doop-trouw -en begraafboeken van de Ned. Herv. Kerk en van de R.K. kerk (St.Georgius 1784-1920) te Almelo.Gedeelten van doop-trouw- en begraafboeken van Wierden ,Tubbergen, Vriezenveen, Borne en Ambt-Delden.

4.Kleine verzameling bidprentjes

5.Historische gegevens op diverse terreinen. Bijvoorbeeld: textiel,straatnamen en erven.

6.Kopie van de gegevens van het landgericht Almelo voorzien van een index.(En een samenvatting van Stad Almelo).

7.Transscribies van stukken uit o.a. het Huisarchief van Huize Almelo.

8.De Overijsselsche Couranten van 1811-1834

9.Het provinciaalsblad voor Overijssel in boekvorm 1818-1985.

10.Het Staatsblad voor Overijssel

11.Diverse genealogische boeken.

Openingstijden:

Dinsdag-en vrijdag van 14.00 uur t/m 17.00 uur.

Adres:

Museum Heemkunde Afd.Genealogie

Korte Prinsenstraat 2

7607 JB Almelo

Voor telefonische afspraak:

Museum: tel.nr.816071 Privé:tel.nr. 819008

H.Wesseling-Bolk

Agenda

Genootschap Stad en Ambt Almelo

Woensdag 20 september is er een excursie naar Münster o.l.v. E.Jans .Zie voor nadere gegevens de plaatselijke weekbladen. Maandag 9 oktober zal dhr.Reefman een diaserie vertonen over Oud-Almelo.Maandag 13 november verzorgd dhr.Ter Riet een lezing over gevelstenen. Maandag 11 december toont dhr.Metternich een diaserie over de Dinkel. De bijeenkomsten van het Genootschap Stad en Ambt vinden plaats in basisschool De Heemde aan de Hanzelaan. Aanvang 20.00 uur

Windkorenmolen De Hoop

De molen aan de Nieuwstraat is zaterdags te bezichtigen van 9.00 tot 12.00 uur en voor groepen op afspraak.Tel.817019 (Dhr.H.J.Rutgers)

Museum Heemkunde Expositie vondsten opgraving

De nieuwe expositie "eigen bezit en nieuwe aanwinsten" is tot 13 januari 1996 van dinsdag t/m zaterdag van 12.30 - 17.00 uur geopend.Op deze tentoonstelling zullen onder andere de vondsten uit de opgraving aan de Koornmarkt/Hofstraat te zien zijn waarover wij in ons vorige nummer berichtten

I.V.N. afd.Almelo

Op woensdag 4 oktober (vertrek 9.30 uur) en zondag 8 oktober (vertrek 14.00 uur)organiseert het I.V.N. een paddestoelen/herfst excursie voor alle belangstellenden. Vertrek vanaf de brug in de Gravenallee. Op zondag 15 oktober is er een ledenexcursie naar Twickel te Delden .Vertrek (per auto) om 8.30 uur vanaf voormalig postkantoor aan de Hofstraat.Graag aanmelden bij H.Stegeman tel.816230.